

GREENPEACE

Ο Νότιος Ωκεανός

Ο Νότιος Ωκεανός είναι ο «νεότερος» και τέταρτος σε μέγεθος ωκεανός του κόσμου, ο οποίος ονομάστηκε και αναγνωρίστηκε επίσημα το 2000. Επίσης, είναι ο μοναδικός ωκεανός που ως σύνορό του θεωρείται ένα γεωγραφικό πλάτος και όχι ένα τμήμα ξηράς.

Αγκαλιάζει την Ανταρκτική και στα νερά του φυσούν οι ισχυρότεροι άνεμοι της Γης. Από το Νότιο Ωκεανό περνά επίσης το Antarctica Circumpolar Current, το μεγαλύτερο θαλάσσιο ρεύμα που μεταφέρει τουλάχιστον εκατό φορές περισσότερο νερό από όσο μεταφέρουν όλα τα ποτάμια του κόσμου μαζί.

Πριν την επίσημη αναγνώρισή του από το Διεθνή Υδρογραφικό Οργανισμό (ΙΗΟ) το 2000, ο Νότιος Ωκεανός ήταν απλώς το κατώτερο τμήμα του Ινδικού, του Ειρηνικού και του Ατλαντικού Ωκεανού. Ορισμένα κράτη αμφισβητούν ακόμη την περιοχή που καλύπτει, ωστόσο, σύμφωνα με τον ορισμό του ΙΗΟ, ο Νότιος Ωκεανός είναι σχεδόν διπλάσιος σε μέγεθος από τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής.

Η ζωή στο Νότιο Ωκεανό

Τα νερά του Νότιου Ωκεανού σφύζουν από ζωή. Φιλοξενούν σχεδόν είκοσι είδη φαλαινών και δελφινιών και έξι είδη φώκιας. Σε αυτόν ζουν 120 είδη ψαριών που, με τη βοήθεια της εξέλιξης, κατορθώνουν να μην παγώνουν στα παγωμένα νερά της Ανταρκτικής. Στην περιοχή ζουν επίσης πολλά θαλασσοπούλια, μεταξύ των οποίων 18 από τα 21 είδη αλμπάτρος. Εκεί φιλοξενείται και η μικρότερη μορφή θαλάσσιας ζωής, το πλαγκτόν.

Με το μικροσκοπικό πλαγκτόν τρέφεται το κριλ και μαζί αποτελούν τη βάση της τροφικής αλυσίδας στην Ανταρκτική. Το κριλ είναι η βασική τροφή για πολλά θαλασσοπούλια, ψάρια και θηλαστικά στο Νότιο Ωκεανό. Ένα κοπάδι από κριλ απαριθμεί έως και 30.000 πλάσματα ανά κυβικό μέτρο.

Το Νότιο Ωκεανό προστατεύουν μια σειρά διεθνείς συνθήκες, η απαγόρευση της εμπορικής φαλινοθηρίας από τη Διεθνή Επιτροπή Φαλινοθηρίας, ο περιορισμός του κυνηγιού φώκιας βάσει της Σύμβασης για τη Διατήρηση της Φώκιας στην Ανταρκτική, καθώς και οι κανονισμοί για την αλιεία που επιβάλλει η Σύμβαση για τη Διατήρηση της Θαλάσσιας Χλωρίδας και Πανίδας της Ανταρκτικής. Ωστόσο, για την τήρηση των συνθηκών αυτών δεν υπάρχει σχεδόν κανένας έλεγχος, ενώ η καταπάτησή τους αποτελεί καθημερινό φαινόμενο.

Κίνδυνοι που απειλούν το Νότιο Ωκεανό

Υπεραλίευση και πειρατική αλιεία

Παρά την απομακρυσμένη θέση και τις αντίξοες συνθήκες του Νότιου Ωκεανού, τα νερά του αλιεύονται εντατικά με μη βιώσιμες μεθόδους. Τα αποθέματα δύο σημαντικών εμπορικών ειδών για την αλιεία του Νότιου Ωκεανού, του κοκκινόψαρου και του παγόψαρου, έχουν ήδη καταρρεύσει από τις αρχές της δεκαετίας του '70 και δεν δείχνουν σημάδια αποκατάστασης. Τελευταία, ο μπακαλιάρος της Παταγονίας και ο ερυθρός τόνος του νότου έχουν μπει στο στόχαστρο – τόσο των νόμιμων όσο και των πειρατικών αλιευτικών – με αποτέλεσμα οι πληθυσμοί τους να απειλούνται με εξαφάνιση και να γίνονται εκκλήσεις για ένταξή τους στον κατάλογο προστατευόμενων ειδών της Σύμβασης για το Διεθνές Εμπόριο των Απειλούμενων με Εξαφάνιση Άγριων Ειδών Χλωρίδας και Πανίδας (CITES). Σε ορισμένες περιοχές πιστεύεται ότι το 90% των συνολικών αλιευμάτων του μπακαλιάρου της Παταγονίας είναι παράνομο.

Καταστροφική αλιεία

Με τους ήδη απειλούμενους μπακαλιάρους της Παταγονίας και τον ερυθρό τόνο του νότου στο στόχαστρο, τα αλιευτικά σκάφη ψαρεύουν με παραγάδια που φτάνουν σε μήκος τα 200 χλμ και διαθέτουν χιλιάδες αγκίστρια με δόλωμα, σκοτώνοντας έτσι μια μεγάλη ποικιλία ειδών που ζουν στο Νότιο Ωκεανό. Περισσότερα από 100.000 αλμπατρός παγιδεύονται και πεθαίνουν κάθε χρόνο στα παραγάδια. Και τα δεκαοκτώ είδη αλμπατρός που υπάρχουν στο Νότιο Ωκεανό βρίσκονται στο χείλος της εξαφάνισης, καθώς στο στόχαστρο των αλιευτικών με παραγάδια παραμένουν οι μπακαλιάροι της Παταγονίας και ο ερυθρός τόνος.

Φαλινοθηρία

Σύμφωνα με τη διεθνή νομοθεσία, η εμπορική φαλινοθηρία στο Νότιο Ωκεανό απαγορεύεται, ωστόσο, κάθε χρόνο πίσω από τη μάσκα της «επιστήμης» ο φαλινοθηρικός στόλος της Ιαπωνίας πιάνει εκατοντάδες ρυγχοφάλαινες. Το 2005, η Ιαπωνική Υπηρεσία Αλιείας ανακοίνωσε ότι θα διπλασιάσει τα συνολικά αλιεύματα προσθέτοντας στη συλλογή της 50 περοφάλαινες και 50 μεγαπτεροφάλαινες, με αποτέλεσμα τα θύματα της «επιστήμης» στο Νότιο Ωκεανό να αυξηθούν περίπου στα 1.000. Συνολικά, από τότε που ξεκίνησε η φαλινοθηρία, έχει εκλείψει το 90% των φαλαινών της Ανταρκτικής. Παρά τα 40 χρόνια προστασίας, ο αριθμός των γαλάζιων φαλαινών του Νότιου Ωκεανού παραμένει ακόμη ένα μικρό ποσοστό του αρχικού πληθυσμού φαλαινών.

Κλιματικές αλλαγές

Η θερμοκρασία της Ανταρκτικής αυξάνει κατά 2-3 φορές γρηγορότερα σε σχέση με τον υπόλοιπο πλανήτη. Η θερμοκρασία έχει εκτιναχθεί κατά 2,5°C σε διάστημα 50 ετών, οδηγώντας στην κατάρρευση δύο τεράστιων όγκων πάγου την τελευταία δεκαετία. Η υπερθέρμανση της Ανταρκτικής Χερσονήσου έχει συνδεθεί με τη δραματική μείωση των πληθυσμών κριλ, τη βάση της τροφικής αλυσίδας της περιοχής. Ενδέχεται επίσης να είναι ένας από τους υπαίτιους της πρόσφατης μείωσης των πληθυσμών πιγκουϊνων, ενώ

είναι πιθανό να έχει συμβάλει και στην αδυναμία αποκατάστασης κάποιων πληθυσμών φάλαινας. Το 1997, η αποστολή της Greenpeace την Ανταρκτική ανέφερε τη μεγάλη διάσπαση του παγετώνα Larsen B και προειδοποίησε για την επερχόμενη κατάρρευσή του. Ο παγετώνας μήκους 200 μέτρων με επιφάνεια δεκάδων χιλιάδων τετραγωνικών μέτρων υποχώρησε στη θάλασσα το 2002.

Το παγκόσμιο πάρκο της Ανταρκτικής

Η Greenpeace αγωνίζεται για την προστασία της Ανταρκτικής από τη δεκαετία του '80, δημιουργώντας τη «Βάση Παγκόσμιου Πάρκου» στο νησί Ρος. Για πέντε χρόνια, η Βάση αποτελούσε το επίκεντρο των εκστρατειών της Greenpeace στην Ανταρκτική, η οποία συντηρούνταν με ετήσια ταξίδια επανεφοδιασμού. Λειτουργήσε μέχρι τη σημαντική νίκη του 1992, όταν υπογράφηκε το Πρωτόκολλο για την Προστασία του Περιβάλλοντος, με το οποίο η Ανταρκτική ανακηρύχθηκε «φυσικό καταφύγιο αφιερωμένο στην ειρήνη και την επιστήμη».

Greenpeace, Κλεισόβης 9, 106 77 Αθήνα, τηλ: 210 - 38 40 774 & 5, www.greenpeace.gr